

Gostwng yr oedran ar gyfer sgrinio canser y fron yng Nghymru o 50 i 30

Y Pwyllgor Deisebau | 23 Mehefin 2020
Petitions Committee | 23 June 2020

Cyfeirnod: RS20/12730-3

Rhif y ddeiseb: P-05-961

Teitl y ddeiseb: Gostwng yr oedran ar gyfer sgrinio canser y fron yng Nghymru o 50 i 30

Geiriad y ddeiseb: Cafodd cyfaill i mi ei diagnosio â chanser y fron cyfnod 3 yn 36 oed. Pe bai hi wedi cael ei sgrinio, byddai hyn wedi cael ei ganfod a'i drin yn llawer cynt.

1. Cefndir

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cynnig rhaglenni sgrinio cenedlaethol ar sail poblogaeth ledled Cymru, gan gynnwys [Bron Brawf Cymru](#).

Mae'r broses sgrinio'n chwilio am ganser y fron cyn i'r symptomau ymddangos ac mae'n cynnwys mamogramau, sef pelydrau-x o'r fron. Os caiff canser y fron ei ddarganfod yn gynnar, mae'r driniaeth yn fwy tebygol o lwyddo.

Mae gwefan Bron Brawf Cymru yn rhoi'r wybodaeth a ganlyn yn ymwneud â'i **rhadlen sgrinio** canser y fron:

- Caiff merched rhwng **50 a 70** oed eu gwahodd yn awtomatig i gael pelydr-X o'u bronnau bob tair blynedd.
- Mae Bron Brawf Cymru yn cael enwau'r merched oddi ar restrau meddygon teulu ac maent yn gwahodd merched o bob meddygfa yn eu tro. Ni fydd merched o reidrwydd yn cael eu gwahodd yn ystod y flwyddyn y byddant yn troi'n 50 oed. Os ydynt wedi cofrestru â meddyg, cânt wahoddiad i gael eu sgrinio cyn eu pen-blwydd yn 53 oed.
- Gall merched **dros 70 oed** ofyn am apwyntiad sgrinio bob tair blynedd.
- Mae'r sgrinio'n cael ei wneud mewn canolfannau sgrinio ac mewn unedau teithiol hygyrch ledled Cymru. Dewis y claf yw cymryd rhan yn y rhadlen sgrinio.
- Drwy'r sgrinio, mae'n bosibl dod o hyd i ganserau pan fyddant yn rhy fach i'w gweld neu eu teimlo. Ni fydd y sgrinio'n darganfod pob canser, ac nid oes modd gwella rhai mathau o ganser.
- Os yw mamogram yn dangos abnormaledd posibl, caiff y claf apwyntiad yn un o ganolfannau sgrinio Bron Brawf Cymru. Bydd meddyg yn archwilio'r claf ac efallai caiff gynnig profion eraill.

Merched dan 50 oed

Ni all Bron Brawf Cymru gynnig apwyntiad i ferched dan 50 oed. Mae Bron Brawf Cymru yn esbonio bod y rhadlen sgrinio o fantais i ferched dros 50 oed yn unig. Os yw cleifion o dan 50 oed yn dangos symptomau, dylent gysylltu â'u meddyg i gael cyngor.

Yn ei **Chynllun Cyflenwi Canser ar gyfer Cymru 2016-2020**, mae Llywodraeth Cymru yn nodi bod cyflwyno rhaglenni sgrinio yng Nghymru yn seiliedig ar gyngor arbenigol **Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU** a **Phwyllgor Sgrinio Cymru** i sicrhau bod y rhaglenni'n gwneud mwy o les na niwed a'u bod yn gost-effeithiol.

Er nad yw astudiaethau ymchwil wedi dangos y byddai sgrinio merched cyn iddynt droi'n 50 oed o fudd amlwg i'r boblogaeth yn gyffredinol, mae Bron Brawf Cymru yn nodi y gallai sgrinio'n gynharach fod o fudd i ferched sy'n fwy tebygol o gael canser y fron oherwydd **hanes y teulu**. Ni wyddom beth yw'r cydbwysedd rhwng y manteision a'r niwed sydd ynghlwm wrth sgrinio merched iau sy'n

wynebu risg gymedrol neu uchel o ddatblygu canser y fron, gan nad oes ymchwil wedi'i gynnal mewn perthynas â'r grŵp penodol hwn o ferched.

Mae Bron Brawf Cymru yn cynnig gwasanaeth sgrinio'r fron i ferched sy'n byw yng Nghymru, sydd wedi cael eu hasesu gan y **Gwasanaeth Geneteg** ac y gwelwyd eu bod yn fwy tebygol o ddatblygu canser y fron.

Adroddiadau ystadegol

Cyhoeddodd Bron Brawf Cymru **Adroddiad Ystadegol Blynyddol 2018-19** ym mis Mawrth 2020. Mae'r adroddiad hwn yn grynodedb manwl o'r gwaith a wnaed ac mae'n cynnwys ffigurau ar y gwaith sgrinio, nifer y merched a gafodd wahoddiad, a'r nifer a dderbyniodd y gwahoddiad.

2. Camau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru

Yn ei ohebiaeth â'r Pwyllgor, dyddiedig 28 Mai 2020, dywed y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol fod Cymru, fel gweddill y DU, yn dilyn cyngor annibynnol, arbenigol Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU (UKNSC). Nid yw merched heb symptomau yn cael bod yn rhan o'r rhaglen sgrinio yn y DU gan mai cyngor UKNSC yw bod y dystiolaeth bresennol yn dangos nad yw'r manteision yn drech na'r niwed posibl. Mae pob argymhelliad yn cael ei adolygu'n rheolaidd ac os bydd UKNSC yn argymhell newid yr ystod oedran ar gyfer sgrinio'r fron, bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried sut y gellir rhoi hyn ar waith yng Nghymru. Gellir dod o hyd i'r hyn y mae UKNSC yn ei argymhell mewn perthynas â sgrinio'r fron [yma](#).

Mae'r Gweinidog hefyd yn nodi bod y manteision a'r niwed cysylltiedig â sgrinio canser y fron wedi'u hystyried mewn **adolygiad annibynnol** a gyhoeddwyd yn 2012.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

